

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΡΝΙΚΟΥ* ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο Γιώργος Βερνίκος είναι Πρόεδρος της ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΚΕ)

Οκτώβριος 2017

Την ώρα που συζητάμε έντονα για την ανάγκη ανάκαμψης της οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας στην Ελλάδα, το εργασιακό τοπίο της χώρας μας εξακολουθεί να είναι δυστυχώς αποκαρδιωτικό: σε απόλυτα μεγέθη οι άνεργοι εξακολουθούν να ξεπερνούν κατά πολύ το ένα εκατομμύριο, με επτά στους δέκα να εντάσσονται στην κατηγορία των μακροχρόνια άνεργων. Παράλληλα, και στη λογική μείωσης του εργασιακού κόστους, παρατηρείται σημαντική επέκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, με τις προσλήψεις πλήρους απασχόλησης να υποχωρούν σημαντικά από το 2009 έως σήμερα, ενώ οι προσλήψεις ελαστικών μορφών εργασίας ξεπερνούν το 50% των νέων προσλήψεων. Η υποαπασχόληση κατά την διάρκεια της κρίσης έχει τριπλασιαστεί (από 99 χιλ, το 2008 σε 267 χιλ. το 2017). Οι μερικώς απασχολούμενοι αυξάνονται μεταξύ 2010 και 2017 κατά 30% και το 67% των εργαζομένων μερικής απασχόλησης εργάζεται με αυτό το καθεστώς καθώς δεν μπορεί να βρει μόνιμη απασχόληση. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουλίου η πλειονότητα των νέων προσλήψεων στον ιδιωτικό τομέα αφορά θέσεις μερικής (47,8%) και εκ περιτροπής εργασίας (13,8%). Επιπρόσθετα, το τελευταίο διάστημα η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από πόλωση μεταξύ των θέσεων υψηλής και χαμηλής εξειδίκευσης. Παρατηρείται αύξηση στα επαγγέλματα χαμηλής εξειδίκευσης.

Τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς εργασίας και η προαναφερθείσα έλλειψη θέσεων απασχόλησης, σε συνδυασμό με τους χαμηλούς μισθούς, οδηγούν μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού, κυρίως νέους υψηλής ειδίκευσης, να αναζητεί εργασία στο εξωτερικό. Σύμφωνα δε με έρευνα του IOBE, για τις επιπτώσεις της κρίσης στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 36% των αποφοίτων ΑΕΙ και ΤΕΙ από το 2011 και μετά δεν μπορεί καν να βρει εργασία. Αυτή η εργασιακή μετανάστευση στερεί την ελληνική αγορά εργασίας από ιδιαίτερα παραγωγικό και εξειδικευμένο δυναμικό, την ίδια στιγμή που οι διεθνείς συγκυρίες την καθιστούν υποδοχέα μεγάλου κύματος μεταναστών, κατά κανόνα ανειδίκευτων. Υπολογίζεται ότι οι νέες και οι νέοι που μετανάστευσαν τα τελευταία χρόνια στο εξωτερικό συνεισφέρουν περίπου 12 δις ευρώ ετησίως στο ΑΕΠ άλλων χωρών.

Η εκ βάθρων όμως διαφοροποίηση του εργασιακού τοπίου στην χώρα, συντελείται μεταξύ άλλων και από την ενσωμάτωση στην ελληνική εργατική νομοθεσία των μνημονιακών υποχρεώσεων, καθώς για πρώτη φορά στην ευρωπαϊκή εμπειρία υιοθετούνται τόσες πολλές αλλαγές στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα. Σημαντικές είναι και οι περαιτέρω αλλαγές στις οποίες δεσμεύθηκε η χώρα με την συμφωνία που υπογράφηκε πρόσφατα με τους θεσμούς. Σημειώνεται ότι αναστέλλονται ως το τέλος του προγράμματος η επεκτασιμότητα των κλαδικών συμβάσεων και η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης και τίθεται ζήτημα αντιπροσωπευτικότητας των κοινωνικών εταίρων που υπογράφουν τις κλαδικές συμβάσεις. Επίσης, στο πεδίο του συνδικαλιστικού νόμου οι θεσμοί έθεσαν ως προαπαιτούμενο την δημιουργία νομοθεσίας σχετικά με την νομιμότητα των απεργιών. Τέλος, δεν αλλάζει το όριο των ομαδικών απολύσεων αλλά καταργείται το υπουργικό βέτο.

Στον έντονο παρεμβατισμό που συναντάται στο σύνολο των πρόσφατων και των νέων ρυθμίσεων στην αγορά εργασίας και στην όποια προσπάθεια υπονόμευσης της αντιπροσωπευτικότητάς τους, οι κοινωνικοί εταίροι μόνο μ' έναν τρόπο μπορούν να αντιδράσουν. Με τη στήριξη και τη διεύρυνση ενός ανοικτού, υπεύθυνου και ειλικρινούς κοινωνικού διαλόγου. Οι συμφωνίες που προκύπτουν μέσα από πρακτικές διαπραγματευτικής δύναμης θα πρέπει να τεθούν εξ' ολοκλήρου στο παρελθόν. Εξάλλου τα συμφέροντα πλέον είναι κοινά, ενώ οι όποιες συμφωνίες γίνονται οφείλουν να συνυπολογίζουν τα νέα δεδομένα, όχι μόνο στην Ελλάδα και την Ευρώπη, αλλά και στο διεθνή χώρο.

Είναι πλέον φανερό ότι η κατάσταση στην αγορά εργασίας έχει αλλάξει άρδην, ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και της ταχύτατης προόδου των τεχνολογιών σε όλους τους τομείς, δεδομένα που ευνοούν την ανάπτυξη νέων μορφών εργασίας στη βάση μιας όλο και μεγαλύτερης ευελιξίας. **Το επίπεδο των μισθών εξαρτάται περισσότερο από ένα επιχειρηματικό περιβάλλον φιλικό προς τις μακροχρόνιες επενδύσεις και από ένα θεσμικό πλαίσιο που προκαλεί και εμπεδώνει την εμπιστοσύνη στην οικονομία μας, παρά από τεχνικές συμφωνίες.** Εξαρτάται από ένα ευρύτερο περιβάλλον, που θα ενισχύει και θα στηρίζει την εισαγωγή της καινοτομίας στην παραγωγή, θα δίνει έμφαση στις νέες τεχνολογίες, την κατάρτιση και αξιοποίηση του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού μας.

Το 35% των βασικών δεξιοτήτων που θα απαιτούνται το 2020 θα είναι εντελώς νέες ή θα έχουν διαφοροποιηθεί σε σχέση με το παρελθόν. Ο εργαζόμενος θα πρέπει να διαθέτει εξειδίκευση που να του επιτρέπει να απασχοληθεί σε διαφορετικά εργασιακά περιβάλλοντα και περιοχές του πλανήτη. Οι νέες μορφές εργασίας που αναπτύσσονται ταχύτατα καθιστούν την εκτέλεση των καθηκόντων περισσότερο αυτόνομη και ανεξάρτητη και δημιουργούν συνθήκες γεωγραφικής και λειτουργικής κινητικότητας για τους εργαζόμενους. Η κατάτμηση των εργασιακών καθηκόντων (εκτέλεση καθηκόντων

προσανατολισμένων σε προγράμματα μικρής διάρκειας) επιτρέπει στα άτομα να εξατομικεύουν την επαγγελματική τους διαδρομή μέσα σε διαρκώς μεταβαλλόμενες ομάδες και δίκτυα και όχι μέσα σε σταθερές ιεραρχικές δομές. Με λίγα λόγια, η οργάνωση της εργασίας είναι περισσότερο αποκεντρωμένη και λιγότερο ιεραρχική και βασίζεται κυρίως σε δίκτυα ομάδων και όχι στην αυστηρή και σταθερή γραφειοκρατική δομή που χαρακτήριζε το φορντικό μοντέλο παραγωγής, ιδιαίτερα τώρα που βρισκόμαστε στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση. Επομένως, το θέμα της επικαιροποίησης και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων μέσω της συστημικής επανεκπαίδευσης όλου του εργατικού δυναμικού, με στόχο όχι πλέον την «ασφάλεια της θέσης εργασίας» αλλά την «ασφάλεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας», καθίσταται μείζον ζήτημα που απαιτεί τη χάραξη στρατηγικής με συνεργασία κυβέρνησης, κοινωνικών εταίρων και της ευρύτερης κοινωνίας.

Επίσης και απέναντι στη βαθιά διαρθρωτική κατάρρευση της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας οφείλουμε ν' αντιτάξουμε τις μεταρρυθμίσεις εκείνες, που θα διαμορφώσουν μία σύγχρονη δημόσια διοίκηση και ένα δίκαιο κράτος, που θα μάχεται την ανομία και θα προωθεί τη διαφάνεια. **Γιατί, αν θέλουμε να μιλάμε σήμερα για προοπτική και ελπίδα, πρέπει να μιλάμε για συμπεφωνημένο και μακρόπνοο αναπτυξιακό σχέδιο, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη όλα τα παραπάνω και θα έχει πρώτιστο στόχο τη διασφάλιση της ευρείας κοινωνικής αποδοχής, ευημερίας και ειρήνης.**

Τα θεσμικά εργαλεία άλλωστε υπάρχουν. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, ως συνταγματικά κατοχυρωμένος θεσμός, **καλεί τους κοινωνικούς εταίρους να υπηρετήσουν σθεναρά και να πιστέψουν βαθιά στην όλη διαδικασία του οργανωμένου διαλόγου με την κοινωνία**, ανεξάρτητα από τις συζητήσεις που γίνονται για την υπογραφή της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας. Εξίσου σημαντική βέβαια κρίνεται και η στάση των πολιτικών κομμάτων απέναντι στον κοινωνικό διάλογο, όπως και η αντίστοιχη των πολιτών. Ας το παραδεχτούμε: Ο στόχος δεν είναι να γυρίσουμε στο χθες. **Χωρίς ειλικρινή κοινωνικό διάλογο και κοινωνική συναίνεση η ελληνική οικονομία δύσκολα θα μπορέσει να προσαρμοσθεί και ν' αντιμετωπίσει τις σοβαρές αναπτυξιακές της αδυναμίες**, τις προκλήσεις του μέλλοντος, αλλά και να επωφεληθεί από τα ενθαρρυντικά σημάδια τόνωσης της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας. Μόνο έτσι μπορούμε να συμφωνήσουμε και στη συνέχεια να εφαρμόσουμε πραγματικά τις αναγκαίες παρεμβάσεις και πολιτικές, ώστε τελικά να είμαστε εμείς οι ίδιοι εκείνοι που ορίζουμε το μέλλον μας.